

HSB:s Bostadsrättsförening
Hamnkaptanen i Stockholm
/HSB STOCKHOLM/
112 84 STOCKHOLM

Meddelande om Stadsmuseets kulturhistoriska klassificering för fastigheterna kv Hamnvakten, Pumpan 5, del av Södermalm 8 m fl

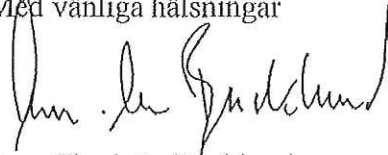
Kulturnämnden i Stockholm utgör stadens kompetens i arkeologiska och byggnadshistoriska frågor. Arbetet utförs av Stadsmuseets byggnadsantikvarier som är experter i byggnadshistoriska frågor och har det övergripande ansvaret för stadens bevarandefrågor och att definiera dess kulturhistoriska värden. Detta görs bl.a. genom kulturhistorisk klassificering.

Stadsmuseets kulturhistoriska klassificering är ett rent kulturhistoriskt kunskapsunderlag utan rättsligt bindande verkan och utgör därmed inte heller ett överklagbart beslut. Det är således inte fråga om någon kommunal kulturminnesmärkning. En klassificering kan bidra till intressant kunskap om en byggnads kulturhistoriska värde som kan vara till hjälp vid t.ex. underhåll och renovering. Allmänt ansvarar fastighetsägaren för normalt lovbeprövade renoveringar och underhåll på sin fastighet. En bedömning av lovpliktiga ändringars påverkan på en byggnads kulturhistoriska värde och/eller en kulturhistoriskt värdefull miljö utifrån vad som stipuleras i Plan – och bygglagen görs först i en eventuell bygglovprocess eller genom ett tillsynsärende rörande bristande underhåll av Stadsbyggnadsnämnden. Stadsmuseet är remissinstans i bygglovs- och detaljplaneärenden som kan förutses påverka eller förändra kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Bestämmelser om överklagande av kommunala beslut enligt Plan- och bygglagen finns i 13 kap. den lagen. (Se vidare bifogad motivering till klassificeringen och informationsblad om kulturhistorisk klassificering.)

Stadsmuseet kan ta ställning till kulturhistorisk klassificering vid en inventering av ett tidigare oklassificerat område eller när en tidigare oklassificerad byggnad blir aktuell i ett plan- eller bygglovsärende. Revidering av Stadsmuseets kulturhistoriska klassificering kan vidare exempelvis ske om ny historisk kunskap kan sätta in en byggnad i ett sammanhang som tidigare inte framgått.

Klassificeringen kommer att markeras på den digitala kulturhistoriska klassificeringskartan som Ni bl.a. kan se på Stockholms stads webbplats under rubriken Kartor. Mer information finns även på www.stadsmuseum.stockholm.se. Har Ni ytterligare frågor kring kulturhistorisk klassificering är Ni välkommen kontakta kulturmiljöenheten på Stadsmuseet och har Ni frågor kring bygglov, detaljplaner och underhållskrav samt hur kulturhistoriska värden beaktas i sådana sammanhang ta gärna kontakt med Stadsbyggnadskontoret.

Med vänliga hälsningar

Ann-Charlotte Bäcklund
Stadsantikvarie

Bilagor

1. Ställningstagande angående kulturhistorisk klassificering
2. Informationsblad om Stadsmuseets kulturhistoriska klassificering.

STÄLLNINGSTAGANDE ANGÅENDE KULTURHISTORISK KLASSIFICERING

Fastighet: kv HAMNVAKTEN, PUMPAN 5, del av
SÖDERMALM 8 m fl

Adress: Katarina Bangata 80-82, Vintertullstorget 2, Tullgårdsgatan
33, Vintertullstorget 4-76, Barnängs tvärgränd 2, Färggårdstorget
1-100, Tegelviksgatan 62 och 62B, Malmgårdsvägen 67
Stadsdel: Södermalm

Klassificering:

Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificeringar är ett kunskapsunderlag som tas fram i syfte att få en överblick över kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i staden.

Fastigheten Hamnvakten har markerats som Grön på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta, det vill säga fastighet med bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Datum för stadsantikvariens ställningstagande: 2017-03-23

Motivering:

Kvartersbebyggelsen har stora stadsplanehistoriska värden såsom en tydlig representant för stadsplanerarnas starka intresse för 1920-talets storgårdskvarter, under 1970- och 80-talen. Detta blir tydligt bland annat genom gårdarnas slutna form och likheter med tjugotalsbebyggelsen i det närliggande kvarteret Draget.

Vidare har byggnaderna arkitekturhistoriska värden i och med fasadernas postmodernistiska utformning i form av till exempel portiker och burspråk, dekor och detaljer samt referenser till traditionell färgsättning. Gestaltningen är en tydlig representant för 1970- och 80-talets vurm för en mer traditionell arkitektur, som bryter med modernismen.

Området berättar därutöver pedagogiskt om vad stadsplanerarna vid denna tid såg som viktiga samhällsfunktioner. De kringbyggda gårdarna med lokaler i bottenvåningarna för gemensamma aktiviteter och social service samt torg, parker och grönytor för rekreation visar på sociala ambitioner. Det nordvästra kvarteret avsattes för pensionärsboende och vårdcentral. Planprojektet är ett intressant exempel på hur kommunen använde sig av sitt planmonopol för att driva igenom sin vision av förebildlig boendemiljö.

Sammantaget finns här stora samhälls- och socialhistoriska värden. Området är som helhet representativt och relativt oförändrat. Området utgör en av de mest tydliga representanterna för sin tid i Stockholms innerstad.

Utsnitt ur plankarta från 1979. Till vänster i bild skimtar 1920-talskvarteren Draget och Ryssjan.

Historik: Bebyggelsen uppfördes runt 1980 i Norra Hammarbyhamnen som då var ett område med småindustri och hamnverksamhet. Industrin var anlagd på utfylld sjöbotten som torrlades när Hammarby sjö sänktes på 1920-talet.

Planutformningen kom att påverkas starkt av att kritiken varit stor mot sextiotalets "förortsbebyggelse" i innerstaden. Omvärderingen av stenstadens slutna kvarter blev bland annat tydligt under utställningen Bo i stan 1976. Man började framhäva fördelarna med en mer sluten kvartersbebyggelse med gemensamma gröna gårdar. 1920-talets storgårdskvarter framstod som en fulländad lösning. Stadsbyggnadskontoret i Stockholm drev denna linje hårt.

Planarkitekter för kvarteret Hamnvakten var Alexander Wolodarski och Dag Åberg. Kvarteret har en tydlig förebild i Blecktornsområdet på en höjd strax ovanför. Fem av bostadskvarteren uppfördes av HSB:s arkitektkontor efter ritningar signerade av arkitekt György Korodi 1979. Det sjätte kvarteret, bostadshotellet för pensionärer, fick en avvikande utformning. Byggnaden uppfördes av AB Familjebostäder efter ritningar signerade Ahrbom Fahlsten arkitektkontor AB 1978. Det framgår av planbeskrivningen att de sociala ambitionerna för områdets behov var stora. Det var viktigt med funktioner som gemensamma lokaler, torg, grönytor, barnstugor, vårdcentral, livsmedelsbutik, parkering och sopsugsanläggning. I de angränsande kulturreseervaten Färgargården och Barnängens gård föreslogs förenings- och omsorgsverksamhet.

I planen införlivades även den befintliga Blecktornsparken i väster, och längs med vattnet anlades en ny park avsedd för lek och rekreation. Ett stenlagt torg med planterade träd anordnades i slutet av Katarina Bangata (Vintertullstorget) och vid Färgargården anlades ett torg med befintliga träd (Färgargårdstorget). Omsorgen om grönytor och parker även runtom kvarteren skiljer sig från de klassiska storgårdskvarteren och utgör ett arv från 1930-talet och rekordåren.

Beskrivning: 1980-talsområdet består av fem kringbyggda gårdar med bostadsbebyggelse, ett bostadshotell för pensionärer, två torg, en parkyta mot kanalen samt ett parkeringshus. Bostadshusen, uppförda i fyra till fem våningar med takvåning, platsbyggdes med så kallade bokhyll stommar och få förtillverkade byggnadselement. Mindre ”tornuppbbyggnader” markerar grändmynningarna och inramar parken mot vattnet.

Husen ger ett robust intryck och arkitekturen följer en konsekvent estetik med postmodernt uttryck. Postmodernismen blickar tillbaka på tidigare perioder och blandar element och grepp ur ett stilhistoriskt förråd. I Vintertullen är det tydligt i bland annat portikerna från vilka man når trapphusen och gårdarna. Portikerna och sockelvåningarna är dekorerade med klinker i en modern variant av jugendstil. De spritputsade fasaderna är färgsatta i en röd-brun, dämpad färgskala. Fasadytorna varierar med hjälp av burspråk, stora delvis indragna balkonger, indragna översta våningar samt slätputsade ytor och linjer. Fönstersnickerier är brunröda eller orangeröda och ytterdörrarna i aluminium är bronseloxerade. Yttertaken är klädda med grön plåt. Färgarkitekten Elvy Engelbrektson och konstnären Angela Utbult stod för färgsättning och dekor av såväl fasader som trapphus. Trapphusens

inredning med terrazzogolv, klinker på väggar och dekormålade tak i tidens anda, har delvis kompletterats sekundärt.

Byggnader placerade organiskt runt skyddade lummiga storgårdar. Foto Stadsmuseet 170215.

Flerbostadshusen är organiskt placerade runt stora, lummiga, halvslutna gårdar. Öppningar, portiker och gränder förbinder de olika gårdarna och torgytorna med varandra. I planbeskrivningen poängterades vikten av att dessa ytor skulle få en omsorgsfull detaljutformning vad gäller markbeläggning, belysning och vegetation. Även om förändringar har skett, kvarstår karaktären av omsorg om de gemensamma uterummen.

Pensionärshotellet vid Vintertullstorget har en helt sluten planform och ett mer senmodernistiskt formspråk. Parkering anordnades i bv på pensionärshotell samt i parkeringshus vid Malmgårdsvägen/Färgargårdstorget. På detta sätt kunde områdets inre delar hållas bilfritt. Vintertullstorget planerades som ett centralt stenlagt torg med trädplantering, som en avslutning av Katarina bangata, medan Färgargårdstorget utformades mer utifrån befintliga träd på platsen.

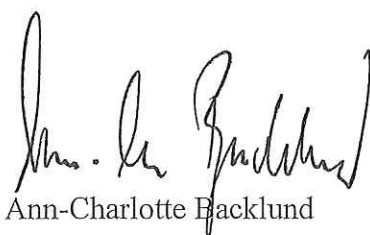
De förändringar som skett sedan områdets nybyggnad rör framförallt lokaler i bottenvåningar, inglasning av balkonger, samt att Vintertullsparken omgestaltats och döpts om till Anna Lindhs park.

Bakgrund och underlag: Klassificering gjordes med anledning av påbörjat planarbete för ny tunnelbanestation med stationsentré i kvarteret.

Besiktning på plats 2017-02-06. Som underlag för ställningstagande har även använts handlingar från Byggnadsnämndens arkiv, detaljplan, planbeskrivning, C Caldenby, "Sabbatsberg och Hammarbyhamnen", *Arkitektur* 1978:1, s 18-21, Björk mfl, *Så byggdes husen 1880-2000*, s 110-115 samt M Lorentzi, "1980-talets robusta charm", *Byggnadskultur* 2011-1.

Värderingsgrupp: stadsantikvarie Ann-Charlotte Backlund, enhetschef kulturmiljö Ylva Blank samt antikvarierna Hanna Gårdstedt, Staffan Hansing, Klara Johansson, Magnus Rönn, Lisa Sarban, Gunilla Söderlund, Signe Wirdby.

Stockholm den 28 november 2017

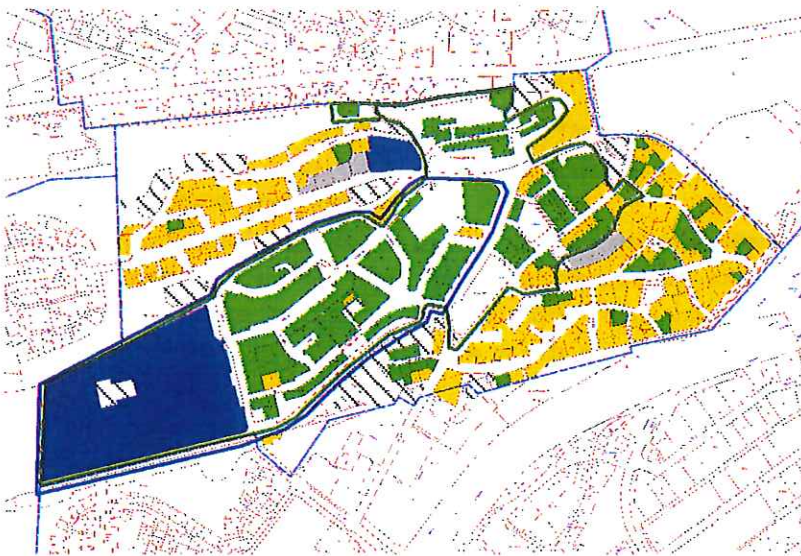
Ann-Charlotte Backlund
Stadsantikvarie

Kopia för kännedom till:

*Stadsbyggnadskontoret planavdelningen
Länsstyrelsen i Stockholms län, Enheten för kulturmiljö
Fastighetsägaren och tomträttsinnehavare*

Stadsmuseet i Stockholms kulturhistoriska klassificering

Stockholm har mycket intressant och välbevarad bebyggelse som är en viktig del av vårt gemensamma kulturarv. Stadsmuseet ansvarar för att definiera byggnadernas kulturhistoriska värden. Här får du reda på varför, hur det görs och hur det används.

Kulturhistorisk klassificeringskarta för Midsommarkransen fastställd 2007.

För att värna om bebyggelsen och dess kulturhistoriska värden har Stadsmuseet länge arbetat med kunskapsunderlag i form av kulturhistoriska klassificeringar. Genom att definiera och beskriva de enskilda byggnadernas kulturhistoriska värden kan dessa tillvaratas när befintliga byggnader byggs om och rustas upp, eller när nya hus uppförs i äldre miljöer.

Vad menas med K-märkt?

Begreppen "K-märkt" eller "kulturhus" har ingen formell eller juridisk innebörd.

Bokstaven K användes tidigare i kommunens planering för att visa att en byggnad hade ett visst

kulturhistoriskt värde och skydd. Numera används "K-märkt" ofta i dagligt tal som en beskrivning av en kulturhistoriskt värdefull byggnad.

Stockholms översiktsplan och detaljplaner

Stadsbyggnadskontoret arbetar med stadens planering. Arbetet grundas på vad som föreskrivs i Plan- och bygglagen (PBL) och Miljöbalken. Utöver lagstiftningen finns olika typer av planinstrument. Stockholms översiktsplan fungerar som ett grunddokument som visar hur man ser på Stockholms utveckling. Till översiktsplanen kopplas ett antal dokument som är vägledan-

de för hur Stockholms karaktärsdrag ska tillvaratas.

Utöver översiktsplanen finns detaljplaner. I dessa kan beteckningarna Q och q införas för bevarande av bebyggelse. "Q" på plankartan anger att användningen skall anpassas till bebyggelsens kulturvärden medan "q" innebär skyddsbestämmelser som används för att förhindra ändring och reglera underhåll. Beteckningen k kan införas i plan för byggnader som endast får förändras med varsamhet, för att till exempel ange vilken kulör en byggnad ska målas i eller hur fönstren ska se ut.

Stadsmuseets kulturhistoriska klassificering

Enligt översiktsplanen ska Stockholm vara en stad rik på kulturupplevelser och kulturhistoriska värden och dessa värden ska vara en utgångspunkt när staden växer. För att de kulturhistoriska värdena ska bli tydliga i stadens plan- och byggprocesser krävs kunskapsunderlag i form av kulturhistoriska klassificeringar. Staden har uppdragit åt Stadsmuseet att ta fram dessa underlag i egenskap av stadens experter i byggnadshistoriska och arkeologiska frågor. För att kunna göra en kulturhistorisk klassificering krävs ett underlag i form av en byggnadsinventering. Inventeringarna innefattar en sammanställning av tillkomsttid, byggherre, arkitekt, ursprungliga ritningar, bygglovpliktiga ombyggnader m m. Utöver detta görs en dokumentation i text och bild av byggnaden på plats. Detta underlag ligger till

grund för en kulturhistorisk klassificering där flera olika aspekter och motiv vägs in.

Ett grundmotiv är dokumentvärdet där traditionella historiska egenskaper ingår såsom byggnadshistoriskt värde, arkitekturhistoriskt värde, byggnadsteknikhistoriskt värde, samhällshistoriskt värde och personhistoriskt värde.

Ett annat grundmotiv är upplevelsevärdet som omfattas av egenskaper såsom arkitektoniskt värde, konstnärligt värde, patina, miljöskapande värde, identitetsvärde, kontinuitetsvärde och symbolvärde. Till dessa grundmotiv finns minst lika viktiga förstärkande motiv som kan vara kvalitet, autenticitet, pedagogiskt värde, sällsynthet och representativitet.

Självklart är det inte alltid som alla dessa motiv finns representerade i varje byggnad, men de som finns vägs samman och resulterar i en kulturhistorisk klassificering. Bedömningen görs alltid av en grupp av erfarna antikvarier för att garantera klassificeringens riktighet och hållbarhet. Byggnaderna klassificeras i fyra kategorier med hänsyn till deras kulturhistoriska värde och redovisas på kartor och i register med färgerna blått, grönt, gult och grått:

■ Blått anger bebyggelse av synnerligen högt kulturhistoriskt värde.

■ Grönt betyder att fastigheten har bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

■ Gult avser en fastighet med bebyggelse av positiv betydelse för stadsbilden och/eller av visst kulturhistoriskt värde.

■ Fastighet markerad med grått

går inte att hänföra till någon av ovanstående kategorier.

Det finns även fastigheter som är markerade med ränder vilket betyder att de ännu ej har klassificerats. En tidsgräns är nödvändig eftersom det krävs en viss historisk distans för att få perspektiv på bedömningarna. För ytterstadens bebyggelse, liksom för delar av city samt nya klassificeringar, har gränsen satts till 1990. För resterande klassificering av innerstaden, som fastställdes 1996, har gränsen satts till 1960.

Klassificeringarna avser generellt hela fastigheten och gäller både in- och utvändigt i byggnaderna.

Klassificeringarna är ett kulturhistoriskt kunskapsunderlag utan rättsligt bindande verkan och ska därför inte heller ses som ett överklagbart beslut. Det är således inte fråga om någon kommunal kulturminnesmärkning.

Revidering av klassificeringar

Klassificeringarna kan revideras om det finns tydliga skäl till detta. En byggnad kan sedan klassificeringen gjordes ha förvanskats så att dess tidigare värde minskat. Ny historisk kunskap kan sätta in en byggnad i ett sammanhang som inte tidigare framgått och värdet av äldre byggnader i ursprungligt skick blir allt högre ju färre exempel som finns kvar.

Plan- och bygglagen, PBL

För särskilt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse är 8 kap 13 § i Plan- och bygglagen tillämplig och för all bebyggelse är 8 kap 14 § och 17 § tillämpliga. Prövningen om en ändring innebär en förvanskning eller kan ses som ovarsam sker först i bygglovsprocessen.

13 § En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.

Första stycket ska tillämpas också på 1. anläggningar som är bygglovspliktiga enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §, 2. tomter i de avseenden som omfattas av skyddsbestämmelser i en detaljplan eller i områdesbestämmelser, 3. allmänna platser, och 4. bebyggelseområden.

14 § Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras.

En anordning för ett syfte som avses i 4 § första stycket 2–4, 6 eller 8, ska hållas i sådant skick att den alltid fyller sitt ändamål. Lag (2011:335).

17 § Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

Detta lagskydd avser hela byggnaden, dvs både interiör och exteriör.

Bygglov, rivningslov och anmälan

Bygglov krävs i regel för att bygga nytt, bygga till eller för att ändra en byggnads yttre. Det krävs även bygglov bl a för väsentligt ändrad användning av en byggnad. Riv-

lades 1996 av kommunfullmäktige. Klassificeringen omfattar bebyggelse uppförd före 1960. Klassificeringskartan finns tillgänglig i digital form bl a på Stadsmuseets webbplats samt att tillgå i museets faktarum.

Under våren 2007 gjordes en inventering och kulturhistorisk klassificering av bebyggelsen uppförd mellan 1960 och 1990 i city. Denna kompletterar den tidigare klassificeringen av innerstaden och redovisas i första hand på webben i Bebyggelseregistret, www.raa.se. Här kan man söka information om de enskilda byggnaderna och även se den kulturhistoriska klassificeringen med tillhörande motivering.

Stadsmuseet arbetar kontinuerligt med att klassificera stadens bebyggelse. Nya klassificeringar meddelas fastighetsägaren och redovisas på den digitala klassificeringskartan.

Ytterstaden

I ytterstaden har under 1970- och 80-talet flera olika kategoriinventeringar utförts, men det har saknats en heltäckande inventering och kulturhistorisk klassificering. Därför uppdrog kommunstyrelsen åt Stadsmuseet år 2004 att påbörja en inventering. Inom det s k Ytterstadsprojektet har ca två tredjedelar av stadens 97 stadsdelar inventerats och klassificerats. Inventeringarna och klassificeringarna med tillhörande motiveringar är inlagda i Bebyggelseregistret.

Klassificeringskartorna finns bl a

tillgängliga på Stadsmuseets webbplats och i museets faktarum. För de delar av ytterstaden som ännu inte klassificerats gäller eventuella äldre klassificeringar.

ANNA-KARIN ERICSON

Adresser

Stadsmuseet i Stockholm

Information om kulturhistorisk klassificering och antikvarisk rådgivning m.m.
Postadress: Box 15025,
104 65 Stockholm
www.stadsmuseet.stockholm.se
08-508 316 00
faktarummet.stadsmuseum@stockholm.se

Stadsbyggnadskontoret

Information om bygglov och detaljplaner.
Postadress: Box 8314,
104 20 Stockholm
Besöksadress: Tekniska nämndhuset,
Fleminggatan 4
www.stockholm.se/sbk
08-508 273 00
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

Länsstyrelsen i Stockholms län

Information om byggnadsminnen, kyrkor, riksintressen och bidrag.
Enheten för kulturmiljö och bostadsstöd
Postadress: Box 22067,
104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 29
www.lansstyrelsen.se/stockholm
08-785 40 00
stockholm@lansstyrelsen.se

Länktips

Bebyggelseregistret – här hittar du information och kulturhistorisk klassificering av större delen av Stockholms inner- och ytterstadsbebyggelse. www.raa.se

Boverket – här hittar du bl a allmänna råd samt broschyrer som berör frågor om vilka lagar och riktlinjer som gäller vid ändring av byggnader.
www.boverket.se

PBL Kunskapsbanken

Information om plan- och bygglagen.
www.boverket.se/pblkunskapsbanken

SPBA är en sammanslutning för Sveriges privatpraktiserande byggnadsantikvarier. www.spba.se

Läs mer!

Stockholms stadsbyggnadskontor:
Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm
Stockholm 2010

Axel Unnerbäck:
Kulturhistorisk värdering av bebyggelse
Riksantikvarieämbetet, Stockholm 2002

Stockholms stadsbyggnadskontor:
Den gröna promenadstaden – En strategi för Stockholms parker och natur
Stockholm 2012

Stockholmia – forskning och förlag
Alla tiders Stockholm – Riksintressen för kulturmiljövården
Stockholm 2014

stadsmuseet.stockholm.se/Om-hus

ningslov krävs för att riva byggnader. Ofta behöver man även göra en anmälan, t ex när det gäller väsentliga invändiga förändringar (om bärande konstruktioner berörs, om brandskydd eller tillgänglighet påverkas etc) eller vid underhåll av värdefull bebyggelse.

Ansökan om de olika loven görs till stadsbyggnadskontoret. Oavsett om bygglov krävs för den tänkta åtgärden eller inte gäller alltid kraven i Plan- och bygglagen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Det är byggherren som har ansvar för att lagen följs. För att på bästa sätt tillvarata de kulturhistoriska värdena kan man anlita en antikvariskt sakkunnig vid ändring av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Stadsbyggnadskontoret kan ställa ett sådant krav vid ändring av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. I Stockholm finns ett flertal privatpraktiserande byggnadsantikvarier som kan medverka som antikvariskt sakkunnig.

Stadsmuseet som remissinstans

Stadsmuseets kulturhistoriska klassificering är främst ett kunskapsunderlag i stadens plan- och bygglovprocesser. Beslut om bygglov, rivningslov och detaljplaner fattas av stadsbyggnadskontoret/stadsbyggnadsnämnden och i vissa fall kommunfullmäktige.

För de särskilt kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna, d v s de som är blå- och grönmarkerade och för de hus som ligger inom kulturhistoriskt värdefulla miljöer kan stadsbyggnadskontoret remittera ärendet till Stadsmuseets kulturmiljöenhet. Ett ställningstagande görs om den föreslagna ändringen i bygglovet påverkar byggnadens eller områdets kulturhistoriska värden.

Ansökningar om rivningar prövas också av stadsbyggnadsnäm-

den efter hörande av museet. I de fall där rivning blir aktuellt bör en rivningsdokumentation göras. Stadsmuseet medverkar även i stadens planarbete i de fall då kulturhistoriska värden berörs. Stadsmuseet är rådgivande i bygglovs- och planprocesserna.

Byggnadsminnen, kyrkor och riksintressen

Ett flertal av de byggnader som markerats med blått enligt Stadsmuseets klassificering är byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen. Dessa byggnader har bedömts ha ett så stort kulturhistoriskt värde att det är ett allmänt intresse att de bevaras för framtiden. Beslut om byggnadsminnesförklaring fattas av länsstyrelsen. Det finns även statliga byggnadsminnen. Dessa skyddas av Förordningen om statliga byggnadsminnen och det är regeringen som fattar beslut om vilka byggnader som skall vara statliga byggnadsminnen. Alla blåmarkerade byggnader kan även omfattas av 8 kap 13 § i plan- och bygglagen.

Alla Svenska kyrkans kyrkobyggnader som är uppförda före 1940 är automatiskt skyddade enligt kulturmiljölagen och vissa yngre kyrkor är speciellt utvalda på grund av deras särskilda kulturhistoriska och arkitektoniska värden. Det är Riksantikvarieämbetet som fattar beslut om vilka som ska ha samma skydd som äldre kyrkor. Både de som är uppförda före 1940 och de yngre utvalda kyrkorna är markerade med blått i Stadsmuseets klassificeringar.

Det är länsstyrelsen som har tillsyn över områden av riksintresse. Att ett område är av riksintresse enligt 3 kap miljöbalken innebär att det bedöms ha så höga kulturvärden att det är av vikt för hela

landet. I planeringen ska dessa värden ges företräde framför motstående intressen, förutsatt att inte även dessa är av riksintresse. Hela Stockholms innerstad med Djurgården utgör ett samlat riksintresse. Inom det samlade riksintresset har ett antal miljöer och företeelser, så kallade värdekärnor, särskilt utpekats.

I ytterstaden finns flera riksintresseområden utpekade, t ex Skogskyrkogården och ABC-staden Vällingby-Råcksta. På museets klassificeringskartor markeras riksintesseområdena och värdekärnorna med en blå linje. Beaktande av riksintresset sker också i samband med bygglovsansökningar.

Bidrag till kulturmiljövård

Klassificeringarna kan också vara vägledande för länsstyrelsens beslut om bidrag för antikvariska överkostnader, d v s sådana eventuella fördyringar som uppstår med det antikvariska kravet att använda traditionella metoder och material vid vård och restaurering av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. I huvudsak är det blåmarkerade byggnader som kan komma i fråga för bidrag.

Innerstaden

Kommunfullmäktige uppdrog 1981 åt Stadsmuseet att upprätta en heltäckande kulturhistorisk klassificering av de enskilda byggnaderna på de omkring 6 000 fastigheterna i innerstaden. Klassificeringen för innerstaden redovisades första gången på en karta 1983 och den grundades på en omfattande inventering som i huvudsak genomfördes under 1970-talet. Denna inventering finns publicerad i ett antal tryckta volymer.

På 1990-talet uppdaterades innerstadens klassificering. Den nuvarande klassificeringen behand-